

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.--Teléfono, 186.

Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguor Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 » trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

Xampany Catalá de la acreditada marca **CODORNIU**
de San Sadurní de Noya.
Se ven en las confiterías de Pere Fornalleda, «La Confiansa» de Vila jermans, Rosendo Crous, Joseph Garriga, en la drogueria de Joseph Formosa y en las principales fondas.

GRAN COPISTERIA DE MÚSICA DE FERNANDO FOLGUERA CARRER DE MITJ DIA, NÚM. 41

Se copian ab prontitut y esmerada perfecció tota classe de travalls de música.

PREUS CONVENCIONALS

Meeting contra 'ls tractats de comers celebrat á Molins de Rey

La comarca del Llobregat també ha deixat sentir sa veu contra 'ls ruinosos tractats de comers projectats pel senyor Morret ab Alemanya, Italia y Austria-Hungria.

La reunió tingué lloch lo passat dimenge en la Plassa de la Constitució de Molins de Rey, per quin motiu s' havia aixecat en dita Plassa uu envelat, ober en sos costats menos en la testera ahont hi estava colocat l' estrado que l' ocupava la Presidencia, oradors y representacions dels pobles comarcans.

Ocupá la presidencia lo primer tinent d' alcalde y president de la Comissió organitzadora don Joseph Blavia, don Miguel Roca, propietari de la comarca y don Ricart Ginebreda y don Joseph Simó en representació del element industrial.

Lo president senyor Blavia, declará oberta la sessió, explicá tot seguit la significació del acte qu' anava á celebrarse, manifestant que si ocupava aquell lloch no era per sos merits, sino per que perteneixia á la classe obrera, á la qual s' havia volgut donar la mes alta representació en l' acte de protesta contra 'ls tractats de comers, que d' aprobarse, treurían lo pá del obrer ja que dificultaría lo treball.

Seguidament se llegí un telégrama d' adhesió de don Manel Planas y Casals y una enérgica y entusiasta carta del diputat provincial don Raimont Durán Ventosa que fou molt aplaudida.

Se concedí seguidament la paraula al senyor Pamies, qui s' esforzá en demostrar que en la cuestió de la protecció nacional han d' obrar mancomunadament fabricants y treballadors, convenint aixó molt als últims porque serían los primers perjudicats. Probá ab l' exámen de las respectivas tarifas que á lo que 'ls tractats tiravan era á pendrer 'l treball als treballadors espanyols pera entregarlo als alemanys. Acusá al govern de maquiavelisme fent veure á los Corts que s' preocupa de la sort de las classes treballadoras mentres está fent esforços para pèndrelshi lo medi de guanyarse la vida ó sia lo treball, trayentne la consecuencia de que 'ls polítichs de Madrid procuran no més que tenir enemistats al capital y al treball. Dirigi entusiastas elogis á la comissió del Senat que entén sobre 'ls tractats de comers. Ratificá las paraulas que la Regent digué contra 'ls tractats quan la visitá la comissió de obrers: y acabá ab altrás consideracions molt atinadas demostrant los perjudicis dels tractats.

Parlá á continuació lo senyor Puig y Marqués de la Lliga de Productors. Comensá manifestant que coneixia la situació aflictiva que atravessa una comarca agrícola, avans tant rica, com la de Molins de Rey, situació aflictiva que 'l govern no s' preocupa gens per conjurar. Prová que 'l mercat alemany may será mercat d' importancia pera 'ls vins espanyols. Demostrá además que 'l tractat alemany sería molt ruinós per nostra vinicultura, ja que l' esperit alemany que s' importa mataría 'l recurs d'

aprofitar lo ví pera destilarlo y obtindren lo esperit. Demostrá també la necessitat de que vaigin ben units industrials y agricultors, ja que sos interessos son comuns: que cal defensar fins al últim extrém avans de deixarnos arruinar y embrutir. A realisar tal unió aspira la Lliga de Productors, que no entregará sa bandera á cap partit polítich perque tots ells ho han fet sempre malament. Digué que no hi ha cap exclusivisme, que per tot Catalunya corra la mateixa sanch catalana y que la Lliga busca 'l be de tot lo Príncipat, de tot lo país; que aspira á la unió de tots los interessos pera imposarse als mals governs. Acabá manifestant que avuy la guerra 's fá ab los tractats de comers, y que si un dia nostres antepassats defensaren ab las armas la integritat de la pátria; avuy hem de defensarnos també per tots los medis d' aquets tractats que atentan á la integritat del treball de la pátria.

Lo senyor Capmany, analisá 'ls tractats baix diferents punts de vista; demostrant la inconveniència dels mateixos.

Parlá seguidament lo senyor Catá de la Torre, qui feu veure que aquí no hi ha més que una lluyta entre borts interessos polítics y 'ls sagrats interessos socials y económichs del país. Ab la política s' ha procurat dividir als productors. Per lo tant, cal suprimir equívocs y demostrar que no hi ha productors lliberals ó conservadors, sino productors únicament. Tots los interessos económichs son solidaris quan hi ha un bon sistema de govern. Aquest sistema es molt senzill, y consisteix en un verdader sistema de protecció á tots los interessos del país. Es precís lligar fortament tots los interessos pera que may més puga separarlos qualsevulla ma alevosa; constituhint ab la unió com una roca fortíssima contra la que s' estrellarían tots los atachs del govern. Afirmá també que 'ls tractats representan la deshonra de la pátria, ja que per ells Espanya s' agenolla als peus d' Alemania pera demanarli casi caritat. Recordá que Bismarch un dia, parlant de tractats de comers, digué que 'ls tals son negocis en que, mentres un, lo més esquilat, es enganyador, l' altre surt enganyat.

Cómparant, donchs, las tarifas dels tractats en projecte, se veu que la enganyada es Espanya, sense que ho vulgan regoneixer sos governants. Acabá manifestant que calia unir totas

las voluntats y llenzar lo lastre dels partits polítics que privan de surar la nau del Estat. Obtingué llarchs y entussiasas aplausos.

Seguidament parlá 'l diputat provincial Sr. Ricart, qui procurá evidenciar que la Diputació ha apoyat ab totas sas forsas la campanya contra 'ls tractats. Exposá varias rahons pera demostrar que 'ls governs de Madrid son sobre tot polítics, y la generalitat dels ministres lleugers y de poca conciencia, que contrahen compromisos sense més ni més y volen després cumplirlos, mal s' ensorri 'l país. Enumerá 'ls perjudicis que 'ns ocasionaria 'l tractat ab Alemanya y manifestá que cal ensenyar als governs que 'ls tractats s' han de negociar d' altra manera, atinent y respectant en primer terme las fonts de vida y de riquesa del pahís.

Lo senyor Sostres, diputat *polítich*, segurament que 's doná per aludit quant los oradors tort tronaren far contra 'ls polítics y prengué la paraula pera dir al públich qu' en aquell acte s' havían dit cosas molt groixudas, tirant fort y dret contra 'ls polítics y la colla de vividors públichs que de la política s' alimentan y que s' havían fet cárrechs molt sérios; que tot lo que que 's havia dit y *mes encare, era cert* y que aixís y tot *éll era polítich*. Digué també que 'l pahís tenia la culpa de que 'ls polítics *llaureassin per allá ahont volguesin*, donchs que si hi hagués bona unió 'l poble podria obligarlos á fer política *digna y honrada*.

Lo senyor Sostres digué una gran veritat; si 'l pahís volgués éll y 'ls seus no camparian per aquestos mons de Deu politiquellant y vivint á costa d' aquest mateix pahís que deuria escupirlos hi á la cara.

Y acabá la serie de discursos ab lo del diputat provincial senyor Sandiumenge, qui estigué molt elocüent. Manifestá que essent los governs pels pobles y no 'ls pobles pels governs, los que sistematicament ó per falta de patrióisme atentan contra 'ls interessos del pahís, no son dignes de tal nom. Dirigí forts atachs al govern de Madrid per volguernos imposar uns tractats qu' arrastrarian la mort y la ruina del pahís ja que deixarian lo camp incult y las fabricas y tallers deserts. Pinta ab negres colors lo pervindre d' Espanya si desgraciadament s' aproban los

tals tractats y acabá proclamant la unió de tots pera la defensa digna y enérgica dels amenassats interessos de la pàtria.

Tots los oradors s' expressaren en nostra llengua y al acabar l' acte lo senyor Catá de la Torre per indicació del president llegí, redactadas en catalá, las següents conclusions que foren aprobadas en mitj dels entusiastas aplausos de la concurrència.

CONCLUSIONS.

«Reunits en la Plassa de la Constitució los vehins de Molins de Rey y sa comarca, declaran unanimitat ruinosos pera la producció nacional los tractats projectats ab Alemanya, Austria é Italia.

En sa conseqüència entenen: que 'l govern espanyol es lo primer que ve obligat á evitar los dias de dol y de miseria que vindrían pera 'l pahís si 's ractifiquessin dits tractats, que sols poden desitjar los enemichs de la producció pàtria, y en tal concepte, invitan al govern á que retiri de las Cambras aquells projectes de ley, que, mes que altra cosa, signifiquen una provocació al pahís productor que sols á viva forsa podria suportar una ruinosa competencia que en poch temps aniquilaria totas las fonts de producció.

Se reconeix la patriòtica conducta de la Comissió de tractats del Senat, á la que s' envia un entusiasta aplauso, invitantla á seguir per lo patriòtic camí que ha emprés, d' estudiar ab tota calma y detenció uns projectes que comprometerían per deu anys nostra producció, tenint la seguretat de que sa conducta es aplaudida per tos los bons espanyols.»

SECCIÓ POLÍTICA

Com ja sabrán nostres llegidors ha mort lo Sultá del Marroch, lo celebre Muley-Hassan de qui tant s' ocuparen nostres periòdichs guerreros ab motiu de lo de Melilla.

Al tenirne noticia, la inmensa majoria dels espanyols han exclamat ab tò de llàstima: *¡Adios mi dinero!*

O millor, bona nit indemnissació, acordada; ja t' hem vist prou.

Fins ab això s' haurán rigut de nosaltres los rifenyos.

No falta qui ha pecat de maliciós y s' ha arribat á creure que la mort del Sultá no obeheix á altres causas que la de veurer si s' estalviavan de afuixar la mosca.

Hombre, ni tanto ni tan poco.

* *

Per cert qu' en aquest assumpto nostre govern paternal haurá fet un pá com unas hostias.

Desde 'l dia 3 d' aquest mes hi havia la quantitat del primer plasso depositada á Mazagan y si no 's mort lo Sultá potser encara 'n aquestas horas no hagueran dit aquesta boca es meva.

Haus aquí donchs que si are no 's ecobra, la culpa y la responsabilitat tota será del govern sagasti que ha descuidat com de costum los debers del seu càrrech.

Aixís ho fan ressaltar la major part dels periòdichs, demanant ja per endavant las responsabilitats que 's mereixin.

A bona part van ab demanda de responsabilitats los diaris *mas leídos*.

Ab un govern que ab tot y vendres la producció nacional al imperi alemany, encara

vol declarar al país responsable de tot lo que passi ab motiu dels convenis, poden anrí a buscar responsables

Aixó es bo perquè consti en la Constitució.

Fora de aquí lo govern pot faltar a las lleys, pot arruinar al país, pot descuidarse de sos sagrats interessos, desatendre los cobros y visca la impunitat gubernativa.

Per alguna cosa han de servir las majorias parlamentarias; aquest remat de gent sense criteri propi ni propia dignitat, a qui al govern arria al seu capritxo.

En lo meeting de Molins de Rey, celebrat lo passat diumenge hi passaren cosas notables.

Després que la major part dels oradors anatematissaren als politichs de partit, verdaers causants de nostres desgracias, flagellantlos terriblement s'aixecà lo senyor Sostres, diputat provincial, y ab tota la barra imaginable confirmà la veritat de las acusacions que contra 'ls politichs s' havian veriit, acabant per declarar-se politich.

Es lo que faltava per veurer.

Fins avuy, guardavan encara decencia pera disfrarse, amagant tot lo possible la procedencia politica.

D' avuy en devant pot dir-se que s' haurà perdut tot.

Els mateixos dirán que efectivament los politichs, son uns traydors a la Pàtria, son uns farsants, gent indigna de figurar en la societat que s' estimi y que sols han surat perquè 'l poble, ab sa indiferencia los hi ha tolerat fins ara.

Y continuaran dient-se politichs.

¿Quin concepte tindrà aquesta gent de la dignitat, de la decencia y de la vergonya?

* *

Be es veritat que al menos en sos actes sos conseqüents casi sempre.

Parli sino 'l senyor Sostres que al sortir del Casino de Molins de Rey per anar al *Meeting*, sentint cantar unas peteneras per allà a la vora, se declarà partidari de passar la tarde divertint-se en lo cant flamench, mentres los demás defensessin la producció nacional en la sessió de la Plassa.

¿De gent aixis que pot esperarsen?

Los hi diuen ab termes ben durs lo que son y a la cara y os contestan sense pujar los hi los colors que es veritat y continuant sentho.

Los parlen de treballar en defensa de la producció nacional y prefereixen los cañes cantants pera flamenquejar a tot pasto.

Ab quanta rahó afirmava 'l senyor Sostres que si ells havian campat era sols perquè 'l poble 'ls ho tolerava.

¿Fins quant durará, donch, catalans, que representin nostres interessos gent tan... especial que no repara en retratar-se en sa mes repugnant nuesa.

Lo celeberrim Moret está fent lo últim esfors per treurer endevant en lo Senat la malehida rúcula dels desastrosos convenis.

Are empeny la majoria de la Cambra contra la simpática Comissió de tractats, que que ha sigut la causa del encallament de sos projectes.

Y la majoria, que al fi y al cap es una massa, dirigible com la ineducada de las plassas, segueix al pastor que enfurisma la atissa contra la poca gent de be que per allí queda.

Aguanti fort la Comissió del Senat, que en ella hi te la vista posada tota la producció espanyola.

Al seu costat están las personas amants del país y del treball y no la deixaran sola en la lluyta encarnissada que 'ls mals espanyols y 'ls extranjerisats l' hi mohuen.

Aguanti fort sobre tot, en be del país y en be mateix de l' actual estat de cosas perquè si 'ls productors arribessin a perdre la esperansa única que en ells tenen fundada, tal vegada la desesperació obriria nous camins y faria entreveurer daltabaixos, que no convenen pas avuy per avuy ni als uns ni als altres.

CRÍSSIS FERRO-VIARIA—CAUSAS.—REMEYS

CONFERENCIA DONADA EN LA LLIGA DE CATALUNYA PER LO ENGINYER INDUSTRIAL DON MANEL FOLGUERA Y DURAN.

II

IMPORTANCIA DE LA CRÍSSIS FERRO-VIARIA.

Aquesta es, senyors, la situació á que están reduhidas las nostras Compañías de ferro-carrils; y no es pas cuestió de mirársela ab indiferencia.

Naturalment que si haguessem de subjectarnos al petit grau de consideració que 'l públich ha merescut en molts cassos de las ditas Empresas, nos hauriam de preocupar poch de sa sort. Si recordessim que la enormitat del cost de la instalació prové en alguna d' ellas de memorables desacerts no ben oblidats encara tanta gent com va perjudicarse'n; si evoquessim son exemple d' amor al proteccionisme patri ab la adquisició de casi tot llur material extranger, en menyspreu de las casas constructoras del país; si 'ns adonessim de que ellas estalvian tant com poden en los serveys generals lo que ab desmedits sous pródigament regalan, no volém saber perquè, als personatjes més influyents en la governació del Estat; si atengessim a que l' excessiu preu de varias tarifas importantísimas de transport es irrisoria devant la llarguesa en los regalos de bitllets de favor y la esplendidés dels trens especial de luxo ab que s' obsequia als prohoms de la Cort y als putxinels de la política; y haguessim de graduar nostre afecte á las Empresas per las mostras de sa consideració, manifestada respecte á Catalunya per alguna d' ellas ab la odiosa imposició de sos empleats forasters que solen tractar al públich pagano á puntadas de peu, parlantli en llengua que no entén y ab orgull ridícul si no fos molest; en una paraula, si haguessim de aténdrens á alló de *amor con amor se paga* ¡quina trista informació hauria de donar lo nostre públich en l' assumpto pendent de resolució y del qual dépen la vida de algunas empresas ferroviarias!

Pero es que 'l conflicte te més fondas arrels. Ja no 's tracta de las Empresas en sa representació visible, ó sia en sas Direccions, qual costosa y mala administració som los primers en censurar y lamentar, sino dels interessos d' una respectacle part del país, qual única culpa es la genérica de tots los espanyols, lo indiferentisme y la deixadés en la elecció de sos representants. Perque, senyors, la baixa dels valors de ferro-carrils implica una forta disminució de riquesa pública, y la escassetat de sos rendiments, apart de contribuir al malestar general, retreu las iniciativas y 'ls capitals del negoci ferro-viari, qual desenrotllo tanta prosperitat representa pera totas las fonts de riquesa nacional.

Es massa proverbial ja en aquesta desdixada nació que surtin malbaratats tots quants dediquin son esperit d' empresa, sa activitat y sos capitals al plantejement de novas vias férreas; y aixó revesteix funesta transcendencia pera 'l pervindre económic de nostra terra en la qual tantas son las mallas que 'ns hi faltan pera completar la cadena del tráfeh comercial que convé lligui en un sol cos á tot lo Principat desde 'l Pirineus al Ebro, desde Aragón fins al mar.

Dos conceptes, donchs, nos obligan á fixar le atenció en lo problema plantejat: per un cantó la riquesa de Catalunya vinculada en los capitals esmersats, la qual calculan personas competents y experimentadas, en més de cent milions de duros, y que avuy están en imminent perill de ruina; per l'altra, la necessitat de que no s'estronqui la contrucció de nous camins pera 'l cambi de productes dintre y fora de la Regió, medi utilíssim y fins indispensable pera assegurar la prosperitat y l'avens del país. Baix lo primer punt de vista, ha d'estimular nostrezel la idea de que la important riquesa sobredita no está acumulada en pocas mans, sino ben escampada arreu, participantne 'l rentista y 'l menestral, l'agricultor, l'industrial y 'l comerciant, lo propietari y sos llogaters, los homes de carrera, de professió y d'ofici. Tots, tot ells, á mida que han anat recullint sos estalvis á cópia d'expremere son magí ó fadigar son cós, los han emplet, qui més, qui menos, en accions de tal ó qual Empresa, en qual forma los guardan com una ajuda en las tribulacions de la vida, com un passament pera la vellesa, ó una herencia pera la muller y 'ls fills. Quan las accions arriban á cert número que, per la eventualitat de sos valors, ja comensan á fer més por que goig, molt sovint s'inverteix son total en la compra d'una caseta qual estabilitat de valor y renda lliga més ab los afanys del que estima sos cabals per lo que han costat de guanyar; y alashoras tornan á escamparse aquellas láminas que s'havían acumulat, y tornan á servir de pase á la fortuna d'altres homes entenimentats y previsors. Aixís s'ha constituït bona part de nostra societat catalana, y per tal causa la prosperitat de las Empresas carrileras interessa en nostra terra igualment al rich que al pobre, á cada hù en ells pot satisfer relativament á llur posició social.

Baix lo segon punt de vista, ó sia per la influencia que en l'avenir pogués tenir lo pánich actual y sas consecuencias en lo sentit de paralisar la construcció de novas vías, no cal dir que á tots ha de preocuparnos, aixís als que poden rébrer sa ruina ab lo daltabaix de las actuals Empresas, com als que no hi tenim ni una acció á paticipar de ganancias ni pérduas en son negoci. Tots, per lo que interessém en una ó altra de las fonts de riquesa pública, necessitem de la facilitat, comoditat y baratura en las comunicacions, en los viatjes y en los transports, tots aprofitém las ventatjas de son ús y tots devém acudir á sa conservació y defensa, com també á son foment, prosperitat y desenrotllo, que en últim terme han de constituïr la base del nostre propi floreïxement y benestar.

Es precis, donchs, baix varis conceptes, que 'ns preocupém tots del problema plantejat ab la crisi actual de las Companyias de ferro-carrils, y porque ho entench aixís me trobo avuy entre vosaltres tractant d'investigar com puch y sé 'ls termes de la cuestió, y exposantvos mon pobre judici sobre las solucions de la mateixa, sense altres interés que 'l general, inherent á tots nos afecta, ni altres coneixements que pura afició als estudis económichs, ni altre mérit que la bona voluntat d'un home recte é idólatra perseguidor de la felicitat de sa terra.

III

REMEYS PROVISIONALS DE LA CRÍSSIS

Sentat com á indiscutible 'l criteri de que no es prudent, ni just, ni indiferent *sisquiera* 'l permetrer que sobrevingui un *Krak* financier de las nostras Empresas de ferro-carrils, per la trascendencia que directa é indirectament reportaria sobre la general *riqueza* del pahís, cal ara estudiar quins medis s' ofereixen á má pera evitar lo conflicte.

Aqueixos medis deuen descompondres al meu modo de veurer en duas classes: medis provisionals, de fácil aplicació é immediats efectes, que aturin lo cop de moment, quan menos ab caràcter d' *interinitat*; y medis definitius, d' efectes sólits y eficassos, que permetin assegurar en lo possible, mal sia á llarch plasso, la estabilitat de tots los interessos lligats ab los que 'ns ocupan.

Atenguém als primers, ó sian los que interessan avans per la urgencia del perill en porta. Entre ells hem sentit exposar los següents: autorisació del Estat á las Empresas pera l' augment de tarifas de viatjers ó transports, ó dels drets sobre càrrega y descàrrega; permis pera la creació de nous arbitris contra 'l comerç sobre 'l dret de registre de cada expedició de transport, ó sobre 'ls gastos de maniobras, ó per algún altre concepte; exempció de par de las contribucions que las Companyias directa ó indirectament pagan al Estat; donació per part d' aquest de las subvencions necesarias pera aguantar quan menos ab módichs *dividendos* los valors dels capitals empleats; finalment, prórroga per l' Estat del plaso de concessió de las líneas á fi d' allargar la fetxa d' amortisació de sas obligacions, com un respiro pera poder satisfer las primeras necessitats y esperar millors temps.

Examinant tots aquets medis, indicats per uns y altres com á solucions del problema, debém dir ab sinceritat que som radicalment enemics de tots ells, menos del últim per ser aquest l' únich que creyém s' acomoda á las presents ciscunstancias del pahís. En absolut, no hi ha dubte de que son perfectament aplicables casi tots élls dintre d' un Estat qual situació general económica sigües lo suficient próspera pera no ressentirse de sas consecuencias; pero, desgraciadament, se troba nostra nació mol lluny d' aquest cas.

No s' ha de perdre de vista, senyors, que la críssis en que 's troban actualment las Empresas ferro-viarias: en lloch de ser un fet aïslat á Espanya, es una variant tan sols de la tremenda críssis general predominant en tota la nació, aixís en la esfera oficial com en la privada, igual en la propietat que en lo treball; de manera que, tenin tot aixó en compte, deuen rebutjarse categóricament tots los recursos que pera salvar una part d' aquest trángul económic poden empitjorar las restants.

Are be; si examiném un per un los anterior remeys proposats, trobarém que l' encariment de las tarifas de viatjers y transports tendeix á dificultar y entorpir las camunicacions y 'l tráfeh, que son condicions essencials pera la vida del treball en totas sas manifestaciones; que la

creació de cargass novass sobre 'is transports y operacions accessorias parteix de igual defecte; que la exempció de part dels impostos que pesan sobre las Companyias, si be en un país ben organissat y administrat se podria corretgir ab estalvis de gastos en las esferas del poder, aquí, discutint llógicament, s' ha de pensar que refluhiria en pérdua de ingressos al Tresor per un concepte y en compensació d' augment per altre, carregantse son import á la industria, á la agricultura, á la propietat ó á qualsevol altra branca d' activitat de las que també á duras penas arrastran lo feixuch gavell de sas contribucions; y no cal dir res sobre 'l recurs de la subvencions oficials que indubtablement caurian totas sobre la esquena dels esquilmats contribuyents espanyols

En una paraula: tots aquets remeys que consisteixen ó poden consistir, atesa la organissació del nostre Estat, en treure 'l gep d' una esquena pera posarlo á la vèhina, ó sia en viatir á uns ciutadans pera despullar als altres, no 'ns plauhen, ni 'ls considerém procedents, ni sisquera práctichs. Ni práctichs hem dit, y ho saben prou be las mateixas Companyias.

Recordin sino 'l resultat que n' han tret algunas vegadas dels augmentes de tarifas, traduhits en retrahiment de tráfeh sobre 'ls articles compromesos, y com á consecuençia en baixa positiva d' ingressos. Sense anar mes lluny, podém evocar aquí 'l testimoni d' una carta publicada fa pòchs días per un diari local, en la que 's fa veure com la exorbitant tarifa sobre 'ls carbons de pedra priva la venda dels carbons nacionals, matant son consum casi en absolut y fomentant la vinguda dels carbons forasters abocats als ports de mar, y dels que á penas ne beneficián las Empresas dels nostre ferro-carrils. ¿Quin dupte hi há, senyors, de que reduhint las tarifas de dit article al tipo necesari pera poguer despatxarse ventatjosament fins en nostres ports de mar, conseguirían las mateixas Empresas superiors beneficis als actuals per l' augment de son transport y fomentarian de passada un dels més importants rams de la riquesa nacional?

Aixó, per lo que 's referiex als transports, si ateném á las tarifas de viatjers, quinas se pretén pujar al menys en la classe 1.ª ó de luxo, deu advertir-se que fa una pila de temps s' han establert bitllets circulars, á preus reduhits pera viatjants de comers y expedicions de recreo, las que son una proba ben palpable del concepte de las Companyias sobre la relació entre la baratura de preus y la concurrencia de viatjers; si 'ls tals bitllets desapareixen y las tarifas generals s' augmentan, no augurém pas cap millora en los profits sobre 'l particular. Es precis no deixarse enlluernar per las apariencias; lo concepte de luxo que enclouhen los bitllets de 1.ª classe es relatiu com tot lo del mon; per lo mateix que son us respresenta luxo, implica també superfluitat, y de res se pot prescindir millor que de lo supérfluu ó sobrer. La natural y probable á succehir es que á major cost de billets correspongui menos despatx de passatjes, y en últim grau un atrás afectiu d' utilitats.

Y en quant á la exempció d' impostos ó augment de subvencions, me-

nos pràctich pot resultar encara, puig á no volguer cnbrir nostres governs la falla d' aquets recursos ab novas onerosas contribucions, essent com son intranzigents enemichs de reduhir cap dels despilfarros de la farsa centralista que 'ls aguanta, se donarian segurament á contractar nou y cada dia més ruinosos empréstits al extranger, ab los quals s' agravarian la puja dels cambis, pera fer inútil lo sacrifici consumat, acabar d' agarrotar la Hisenda Pública y completar lo descrédit del mercat espanyol.

No hi son tots aquets gravíssims inconvenients en lo darrer dels medis indicats, ó sia la pròrroga per part del Estat en lo plasso de concessió de las líneas á fi de no precipitar la amortisació forçosa de llurs obligacions en las desventatjoses circumstancias actuals del cambi ab l' extranger.

Pera comprendre be l' alcans de dit recurs, es precis sentar be com s' entén lo privilegi de concessió. L' Estat autorisa y fins subvenciona á una Empresa pera que instali la línea que soliciti, pero ab la condició de que 'l capital d' obligacions que emeti pera sa construcció, á més de no perdre may l' interés garantit per son caràcter de tal, hagi de ser amortisat dintre 'l periodo de cent anys, destinant dels fruyts d' explotació cada anualitat una fracció fixa á dit objecte, fins á sa extinció complerta. Després d' aquets cent anys, amortisat ja tot lo capital obligacionista y extingida segons conveni la existencia del accionista, la Empresa pert sos drets á la línea, quedant aquesta *in totum* á la disposició del Estat qui la podrá explotar per sos compte sense gravámens de cap mena. Entès aixó, resulta que la amortisació d' obligacions en una part alíquota, ó sia un centéssim, es una obligació ineludible de las Empresas, quinas la han de considerar com un gasto més dels que requereix anyalment la administració de son càrrech.

Ara be: si 'ls negocis van malament no més en un any determinat, se pot doná 'l cas de que ab beneficis insuficients y fins sense beneficis s' ha de procedir á la amortisació d' obligacions compromesas pera tal plasso, á més de pagar los cupons corresponents á las restants, y no hi ha pas més remey que esforsarse en neutralisar lo déficit obtingut en dit any ab las reservas dels anteriors y las utilitats dels següents. Pero si aquest ruínós balans ha de repetir-se gayres anys arreu, no hi ha Empresa que resisteix sos efectes, sobrevenint aviat la suspensió forçosa d' amortisacions y pagos, y com á consecuencia la nulitat dels tractats concedits y la assimilació de la línea al Estat ab los deutes consegüents.

En aquest perill están algunas de nostras Companyías, quals darrers balansos s' han saldat ab pérduas. Si aquestas previnguessin d' una circumstancia purament accidental y tranzitoria no 'ns hauriam pas de preocupar, puig en los anys vinents fora verosímil y natural que 's possessin á to. Més desgraciadament no es aixís: com hem vist avans, la causa de sa anormalitat radica principalment en la desproporció dels cambis, que aumentan en un 22 per cent los pagos sobre dividendos y amortisacions residents al extranger, y, trist es dirho, hi ha grans proba-

bilitats de que dita desproporció creixi cada dia en lloch de disminuhir per quant no 's veuen senyals de contrició en la empedrehida concien-
cia dels polítichs espanyols quals desacerts la ocasionan.

Si donchs, la causa immediata del mal está en los cambis sobre l' ex-
tranger, evitemlos en lo posible. ¿Cóm? suspenent las amortisacions que
en una part quan menos los necessitan. Y com sia que la suspensió per
varias fraccions del capital obligacionista faria imposible que en lo plassos
convinguts quedés tot ell extingit, dit esta que s' imposa la contingencia
d' aplassar la concessió per tants anys com periodos d' amortisació 's
vulgan suspendre.

Quinas consecuencias pot ocasionar tal solució? Respecte á las Com-
panyia evitar directament una part del perjudici dels cambis, y ab l' im-
port de las amortisacions, compensar sino totalment en part la perdua
restant inevitable en los pagos dels cupons al extranger. Per lo que 's
refereix als obligacionistas, cap perjudici, en quant conservan sos valors
sense desmérit ni merma en llurs interessos; y en lo que toca als desval-
guts accionistas, lo consol apreciable del cobro d' alguns módichs
dividendos, y la esperansa d' uns quans anys més de coll, tal vegada en
millor época, pera poderse refer dels calamitosos temps pasats, avans de
finirse la concessió y perdre sos capitals com marca la lleý.

En quant als efectes sobre 'l públich no interessat directament sobre
'ls capitals ferroviaris, ni 'ls més mínims, puig las cosas seguirian com
avans fins d' aquí setanta ó vuytanta anys en que s' acabessin los plassos
de concessió. Dihém mal; no es tan mínim l' efecte sobre 'l públich, puig
l' allunyament de la fetxa en que l' Estat s' apoderi dels ferrocarrils ha
de ser gran motiu de joya pera tots los espanyols, que coneixém massa
per experiencia la desdixada sombra dels nostres governs en tot alló que
cau sota sas mans. ¡Fins es cosa de pensar si 'ls carrils anirán enrera,
com los cranchs lo dia que aribin á la tutela administrativa y técnica dels
polítichs de Madrid!

L' únich á qui sembla ha d' afectar lo recurs patrocinat es al Tresor
Oficial, pero no de moment, sino quan corrin los anys suplementaris al
final de la concessió, ó sia cap allá al últim ters del sigle vinent. Y pre-
gunto jo, Senyors: si cap y á la fi es l' Estat en sa representació guber-
nativa lo qui 'n te evidentment la culpa de la elevació dels cambis ¿qué
més natural sino encarregar-se ell mateix de compensar los perjudicis del
conflicte, mal sia á costa seva? Y contis encara que 'l llunyá sacrifici
que pot imposarse per aquest medi no deixa de ser un xich problemàtich,
puig, tractantse del nostre pahís, y admetent que pogués tenir tan llarga
durada 'l desmanech actual, no hi ha ningú capás d' assegurar si la ad-
ministració ferroviaria ha de ser per son compte una font d' ingressos, ú
be un niu més de favoritismes, irregularitats y desfalchs pera acabar d'
enllemnir y atipar á las sangoneras del pressuposit espanyol.

En resúm; enteném que 'l remey indicat es l' únich viable, com á pu-
rament provisional, en quant, sense reportar perjudicis de consideració á

ningú, aturaria la cayguda de las Empresas ferroviarias per un cert número d' anys, durant los quals poden pasar moltes coses á Espanya tant per mal com per be del nostre porvenir.

No obstant, devém fer una aclaració: y es que dissentim en absolut dels que proposan dit mateix remey en la defectuosa forma de demanar que l' Estat unifiqui 'l terme de concessió de totes las líneas, igualantlo al de la mes novella, pera conseguir la próroga de concessió en las demás ab plassos proporcionats á sos respectius anys de vida. Aixó de subjectar la tal solució á un motillo que pot ferla, millor dit, que deu ferla de desigual eficacia pera unas que pera otras Empresas, sense altra norma que sa antigüetat, ho considerém arbitrari y per tant injust. Companyia pot haverhi que estiga en bona situació económica y no necessiti cap ajuda del Estat en una ni altra forma, ab tot y ser mes vella que un' altra de posterior naixensa y realment apurada en sos negocis; y, fins en igualtat de circustancias económicas, poden trobarse duas Empresas de molt desigual época de fundació, que pel medi referit serian desequitativament atesas per l' Estat, abandonantse á la una á la mateix crisis de que s' salvaria á l' altra. Apart de que 'l recurs en cuestió, tal com l' abonan sos defensors, presentaria 'l capitalissim defecte de que l' Estat espanyol se trobaria en un dia donat amo y administrador de tots los ferrocarrils concedits fins avuy, lo qual sense ensaigs previs en petit y seguint lo grau creixent que exigeix tan bon aprenentatge, dificultaria d' un modo considerable y fins impossibilitaria l' acert y 'l bon seny de sa gestió fins per part dels governants més intel·ligents y gelosos de sos debers públichs, admetent lo cas favorable de que nostres descendents nos aventatjessin en sapiguersels escullir.

Ben al contrari de tot aixó, enteném nosaltres necessari que 'ls plassos de próroga s' acomodin á la situació económica de cada Companyia. Y per aixó demaném que dits plassos, pera las Empresas que 'ls necessitin, tingan una llargada prudencial de deu anys ó, millor encara, de cinch anys, en periodos renovables segons sia la influencia dels cambis sobre cada una de las Companyias, las quals en nostre sentir no millorarán gran cosa mentres lo tipo de aquells estigni sobre 'l 10 per 100 més amunt del qual revesteix sempre caràcters d' anormalitat. Aixís se trindria á la má la clau dels abusos que en llarchs plassos podrian ocorre, y en virtut dels quals, fos per l' augment dels productes d' axplotació ó per la baixa dels cambis, se pogués donar lo cas de repartirse forts dividendos als accionistas ab lo cupo legalment destinat avuy á la amortisació del capital en obligacions.

Y en quant á la extensió del privilegi, com nosaltres lo basém exclusivament en la anormalitat dels nostres valors monetaris, dit s' está que 'l creyém sols aplicable á las Companyias que tenen obligació de pagar part de sos cupons y amortisacions al extranger y en moneda francesa; de las que en tals condicions se trobin y per tal causa liquidin ab pérduas sos balansos, enteném no deu ferse en cap excepció, diventse atendre

ab la mateixa consideració y estima á las de grans capitals é influencias que á las més desvalgudas y modestas, aixís se dediquin á carrils de via ampla com á carrils econòmichs, tranvias ó qualsevol altrás base d' explotació. En cambi opiném que mentres durin los actuals moments d' angunia pera 'l conjunt de la nació, han de descartarse en absolut las que tingan tots sos capitals á casa ó en moneda del país, puig estimém que son malestar, cas d' existir, es purament de caràcter general ó degut á causas passatjeras que 's poden vencer ó atenuar en alt grau ab una perfecta y exemplar administració.

Per tot lo dit, donchs, queda ben clarament demostrat que 'l caràcter del remey per nosaltres escullit respon no més al criteri de pura compensació, diventse evitar en lo posible que degeneri en font de lucro indegut ni molt menos en ocasió de foment pera 'l joch d' alsas y baixas momentàneas y aparents de valors, jamay favorables als petits rentistas, sino propicias tan sols als trampistas de professió y escanya-pobres per sistema que merodejan en la Borsa vegetant sobre las inmorals operacions d' agiotatje mercantil.

NOVAS

Diumenge passat celebrá l' Associació de Catòlichs l' anyal festa del Sagrat cor de Jesús, ab ofici solemne á tota orquesta, convenientment aumentada y sermó que digué ab sa acostumada eloqüència lo distingit escolapi Rvnt. P. Eduard Llanas y al vespre tingué lloch en lo Saló d' espectacles de l' Associació una vetllada musical-literaria digna per tots conceptes del bon gust que te acreditat dita Associació en aquesta classe de festas.

Plens los locals de gom á gom se doná principi á la Vetllada, ocupant la Presidencia lo reverent Dr. Baltá, rector de la parroquia de St. Feliu, tenint á sos costats lo President de l' Associació Sr. Ustrell, al Rvnt. Rector de la parroquia de la Puríssima Concepció Dr. Gumbert y al Rvnt. P. Llanas y ocupant distingits llochs en lo estrado varis PP. Escolapis y altres sacerdots y seglars representants de varias Associacions d' aquesta ciutat.

Resada l' Ave Maria de costum, la orquesta «Muixins» executá una bonica sinfonia de Suppé, y luego lo secretari Sr. Durán llegí una ben escrita Memoria dels treballs portats á cap per l' Associació.

Lo Rvnt. P. Capdevila llegí una bonica poesia dedicada al Sagrat cor de Jesús, seguint luego una romanza de baritono, inspirada composició de nostre amich Rvnt. Ferrer, cantada ab molt ajust, acompanyat de la orquesta, per D. March Garriga.

D. Francesch Barata llegí un ben pensat discurs, treball delicat que honra son autor y seguidament lo Rvnt. Salvador Borrell llegí una llarga poesia, acabantse la primera part ab una fantasia de violí sobre motius de la ópera *Rigoletto*, en la qual lo jove violinista Sr. Costa posá de re-

lleu sos apreciables dots d' artista, tenint de repetir alguns fragments pera correspondrer als entussiastas aplausos del públich.

Comensá la segona part ab una ben executada sinfonia d' Auber, y acte seguit s' aixecá en mitj d' una salva d' aplausos lo reverendíssim P. Llanas, qui en un breu discurs manifestá en claríssims conceptes la opinió de la Iglesia sobre lo socialisme, definí admirablement lo dret de propietat apoyantse ab Sant Tomás y altres doctors de la Iglesia, y presentant peu de la encíclica de Lleó XIII *Rerum novarum*, combate las teorías lliberals del individualisme, enaltí lo esperit cristiá dels antichs gremis y digué qu' era precis la formació de sindicats d' amos y obrers pera que cada qual tinga la participació deguda als beneficis que reporta son treball.

Seguí luego una fantasia de clarinet, ab qual instrument lo Sr. Palá feu las delicias del auditori, y després d' una bonica poesia humorística del senyor Criach, lo Rvnt. P. Capdevila abocá las alforjas dels cantars, acabant la vetllada ab una sinfonia de flauti, executada per lo Sr. Casaramona acompanyat de la orquesta.

Doná las gracias en un atinat parlament lo rector de Sant Feliu, donant fi á tan agradable festa ab l' Ave Maria de reglament.

No cal dir que lo numerós públich que omplia lo saló sortí molt satisfet, com ho demostrava ab sos entussiastas aplausos á cada número de tan escullit programa.

Unim també nostres aplausos á tan digna Associació que, sempre sobre la bretxa, defensant las sanas doctrinas católicas, defensa també y honra com se mereix á nostra patria catalana usant sempre lo propi llenguatge com es de rahó y justicia.

A continuació insertém los noms de los expositors sabadellencs que han sigut premiats en la Exposició Universal recentment celebrada en Chicago:

Brujas (Mateo), Capmany y companyia (Sucesor de J.), Corominas, Salas y companyia, Creuheras (Pere), Durán (Fills de J.), Gorina y Fills (Joan), Gorina y companyia (Jaume), Gremi de Fabricants, Llanés Comadrán y companyia, Llonch Germans (Joan), Plá (Feliu), Planas (Fills de M.), Sallarés (Joan), Sanmiquel (Miquel), Turull (Joan), Voltá y Durán.

Referent al solt de gacetilla qu' en lo número anterior publicarem respecte á la instalació de los GG. Maristas en aquesta ciutat, devém fer notar que verdaderament son col·legi establert en lo carrer de S. Joan quedarà obert desde el primer del próximo Setembre, pero el col·legi de S. Joseph continuarà baix la direcció de D. Joseph Torras Pbre. qui lluny de separarse, corresponent á la bona acceptació que ha tingut á Sabadell en mètode especial en la ensenyansa comercial, ve á desarrotllarla establint desde el 1.º de Setembre una «Escola práctica de idiomas» en tal forma que no hi haurá necessitat d' anar al extranger pera posesionarse de ellas.

La ensenyansa complerta durará quatre anys del modo següent:

- 1.er any.—Teoria de Francés á cárrech de un Profesor espanyol.
- 2.^{on} any.—Práctica de Francés y Teoria de Inglés á cárrech de un profesor francès.
- 3.er any.—Práctica de Inglés y Teoria de Alemany á cárrech de un profesor inglés.
- 4.^{art} any.—Práctica de Alemany, Francés é Inglés.

La edat de ingrés, no podrà baixar de dotze anys. Las classes durarán quatre horas diarias, duas al matí y altras duas á la tarde, destinant la primeras horas á práctica y las segonas á tema.

Creyém de gran utilitat dita Escola y no duptém que los pares, sabrán recompensar los sacrificis que pera dita instalació se imposa lo Rvnt. don Joseph Torras, enviant sos fills á dita Escola y confian que Sabadell ne reportará inmensos beneficis.

Lo vinent diumenge, festivitat de Sant Joan celebrarà 'l «Centre Catalá» d' aquesta ciutat, una solemne vetllada literaria-musical en la que hi pendrán part distingidas senyoretas y varis socis de la patriótica As-sociació.

Lo Gremi de fabricants de Sabadell també ha remés lo telégrama se-güent:

«Joseph Barzanallana.—President Comissió Senat.—Madrid.—Gremi fabricants envia calurós aplauso majoria comissió que defensen patrióti-cament interessos producció nacional contra imposició lamentable Go-bern á la que esperan no cedirá. Opinió unánime productors espanyols ab la única excepció tapers está contra govern y al costat d' aqueixa digníssima Comissió.—President; Planas, Turull.

Avuy, diumenge, tindrà lloch á Valls un important *meeting* de protesta contra 'ls tractats de comers concertats ab Alemanya, Italia, Austria y Hungria.

Entre altres farán ús de la paraula los senyors don Ramon M.ª Catá de la Torre, don Ferrán Alsina y don Narcís Verdaguer y Callís.

En lo próxim número nos en ocuparém detingudament.

Lo vinent dimecres al vespre lo President del «Centre Catalá» don Modest Durán, inaugurarà la serié de conferencias acordadas pera ex-plicar y popularisar las basses aprobadas per la Assambla de la «Unió Catalanista» celebrada á Balaguer en los dias 14, 15 y 16 del passat mes de Maig.

Per tal motiu es d' esperar que com es costum, los Salons del «Centre Catalá» se veurán molt concorreguts.